„ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. ... T. No. 120.288/932

Nr. 178 Vineri 1 Iulie 1938
14 Pagini

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE
IN ȚARĂ
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR
ZIARUL CĂLĂTORIILOR,
VESELIA, RADIO UNIV.
și UNIV. LITERAR câte 220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ
și UNIV.-SPORT
câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

SPORIREA VEHICULELOR AUTOMOBILE

Cu toate că trăim în secolul technicei și al precisiunii, industria legendelor continuă să facă la noi bună carieră. In jurul oamenilor, caşi în jurul unor anumite stări de lucruri.

Judecând după forfota mașinilor — mai ales în anumite ore din zi și din noapte — la șosea, pe calea Victoriei și pe bulevardele bucureștene — și impresionat de abuzul practicat cu automobilele autorităților (prima grije a unei instituții publice, din chiar ziua când a luat naștere legală, este să-și procure o cât mai luxoasă limuzină), publicul nostru și-a format într'adevăr credința, că România ar fi un Eldorado al vehiculului cu motor. Ba credința aceasta că am avea prea multe vehicule motorizate, a răzbit, se pare până sus, la forurile tutelare, de îndată ce din toate părțile curg măsurile par'că pentru stăvilirea și oarecum pentru reprimarea curentului de înmulțire a automobilelor în România.

Nimeni nu stă să se gândească măcar câte utilități de ordin economic și social sunt legate de numărul vehiculelor cu tracțiune rapidă într'o țară ; că automobilul este un instrument neprețuit în slujba civilizației și a prosperității ; că el desființează distanțele și pune în contact oamenii și interesele din regiunile cele mai diferite; că, înlesnind astfel circulația oamenilor ca și a bunurilor, aduce după sine sporirea ocaziilor de afaceri și înviorarea economică a regiunilor pe care le străbate.

Singură utilitatea lui extraordinară din timp de război ar putea fi un argument decisiv pentru favorizarea sporirii parcului național de automobile și pentru înființarea unor uzine proprii de fabricat tipurile adecuate, cum și piesele de schimb necesare.

Căci revenind la problema automobilelor din țara noastră, este locul să ne întrebăm dacă numărul lor este atât de prisoselnic, încât să îndreptățească rigorile tratamentului la care sunt supuse.

Intr'un substanțial și foarte judicios articol apărut în „Monitorul Petrolului Român" din 15 Iunie a. c., d. ing. C. Osiceanu, președintele Asociației petroliștilor din România, vorbind de „consumul intern de produse petrolifere", tratează și problema tracțiunii mecanice din țara noastră, arătând că sub acest raport — și în ciuda prezenței combustibilului lichid la noi — suntem în coada țărilor. Avem numai 33.000 de vehicule automobile, de 4 ori și ceva mai puține decât Cehoslovacia, care numără 135.000 unități, deși noi avem aproape 20 milioane locuitori, iar ea numai 15 milioane, deși noi suntem țară exportatoare de petrol, iar ea îl importă; avem peste 6 ori mai puține decât Belgia, care numără 210.000 unități, deși n'are decât 8 milioane loc. și importă benzină; de 3 ori mai puține decât Elveția, care numără 95.000 de unități și numai 4 milioane de locuitori, importând benzina.

Ce să mai vorbim de Statele Unite, care au aproape 29 milioane de automobile, adică un automobil la 4 locuitori, în timp ce noi avem unul la 591 locuitori...

Sporirea parcului național de automobile este o necesitate, care nu mai are nevoe să fie documentată. Dar ea trebue să meargă mână 'n mână cu refacerea drumurilor și cu creiarea unei industrii indigene a automobilului, spre a nu mai fi tributari străinătății. (Numai în 1937 am importat automobile, motociclete și piese de schimb în valoare de circa 627 milioane lei). Apoi, în vederea beneficiilor indirecte, pe care Statul și economia generală le vor culege de pe urma sporului de circulație, ca măsură de încurajare se impune degrevarea neîntârziată a benzinei automobile de sarcinile prea mari cari o apasă. Tot din articolul d-lui ing. C. Osiceanu aflăm că din prețul de vânzare de lei 10.30 loco fabrică al benzinei de automobil, taxele de consumație și drumuri reprezintă 8.30, adică de 4 ori și ceva prețul mărfii.

Iată atâtea situații nefireşti care țin în loc mișcarea înainte a țării și a căror îndreptare ar servi în primul rând interesele bine cântărite ale Statului.

PIAȚĂ LA BRAȘOV — TANTZI MIHAILESCU

Neastâmpărul maghiar

de EM. HAGI MOSCO

După cum molimele endemice, spre pildă, ciuma în Indii, somnul în Africa ș. a., au o mai mare sau mai scăzută putere de întindere, tot astfel, revizionismul maghiar, răbufnește la soroace, mai mult sau mai puțin hotărîte. Ca și flacăra sfântă pe care o întrețineau vestalele, **rana Ungariei ciopârțite** este păstrată sângerândă de anumiți interesați, ca nu cumva durerea să amorțească. Sunt unele vise pe cari omul voește să le trăiască și treaz. Așa este cu visul **întregirii** maghiare!

Dovada acestei iviri a molimei o aflăm din **„Neamul Românesc"** prin chiar pana d-lui Nicolae Iorga, cum se arată desgustat de propaganda fățișă de care — cum scrie d-sa — se lovește omul oriunde s'ar învârti în Italia ! Acolo, focul sfânt al închegării „statului milenar" este întreținut în ciuda simțământului de solidaritate latină sau de amintire a luptelor duse împreună pentru același scop: dobândirea de pământ cotropit. Fără îndoială, că fiecare este stăpân pe cugetul și sufletul său. Voluntarii români cari au luptat în marele războiu, sub cutele tricolorului italian, ștergeau ce făcuseră din poruncă strămoșii ungurilor la Solferino și Custozza. Din parte-ne, nici când nu s'a stins și nu se va stinge, mândria ce o simte Românul când și-amintește de obârșia romană. Această legătură de sânge a fost lanțul dintre românii de pretutindeni pe care nu l-a putut frânge nici despărțirea silnică, nici obida străină.

Vinovați sunt acei cari nu știu să se împotrivească acelei propagande înțelegătoare a marginelor cari nu pot fi depășite. Maghiarii, și cei cari îi ascultă, uită Ianka-Puszta, cu pata de sânge din Marsi-

(Continuare in pag. 2-a)

Urbanistica în preocuparea universală

Congresul internațional urbanistic a fost sorocit a se ține, anul acesta, la Budapesta. Pentru pregătirea lucrărilor s'a hotărît, însă, ca delegații biuroului permanent al Uniunii internaționale a orașelor și a Biuroului Institutului internațional de științe administrative să se întrunească mai întâi la București, într'o conferință preliminară, care va fi un fel de „avant-gout" al congresului plenar din Capitala Ungariei.

Conferința dela București s'a deschis chiar eri, la primăria municipiului și lucrările ei prezintă dela început un interes și o semnificație care se cer relevate.

Mai întâi, însuși faptul situării problemelor urbanistice pe planul discuțiunilor internaționale denotă ascensiunea pe care ele au dobândit-o azi în preocupările universale, și, odată cu aceasta, ni se pune sub ochi — pentru a câte-a oară? — adevărul reconfortant (din care conducătorii popoarelor ar trebui să tragă învățămintele de rigoare), că peste atâtea mizerabile motive de hartă și amenințare care stărue între oameni, înaintea lor stau deschise atâtea câmpuri de muncă și înțelegere comună, câte ar putea să schimbe în mai bine condițiunea lor de viață și destinele lor colective.

Urbanistica este ea însăși unul din aceste câmpuri de înțelegere și de cooperare pozitivă între națiuni. Chiar dacă i-am reduce conținutul numai la problema prezentării exterioare a orașelor, sub raportul esteticei, al planurilor de sistematizare, al grijii de a le imprima un stil arhitectonic propriu sau a-l perfecționa pe cel existent, și încă vom găsi în arena urbanistică, destule puncte de contact și de cooperare între națiuni. Dar, de fapt, urbanistica nu înseamnă numai preocupări de estetică, de technică a sistematizărilor și a construcțiilor, menite să asigure oarecum civilizația exterioară a orașelor; ci ea cuprinde un complex de probleme de ordin social, economic, moral și cultural, intim le-

(Continuare in pag. 2-a)

LUNA CĂRȚII

CARTEA DE FILOSOFIE

de prof. MARIN ȘTEFĂNESCU

Inceputurile scrise ale filosofiei la români se ivesc în cărți de osebite feluri, iar nu de o dată în cărți propriu zise de filosofie, și totuș ele cuprind o filosofie tradițională română creștină. Apoi apar din ce în ce cărți speciale de filosofie, mai întâi în traduceri, sau adaptări, și cu timpul personale. Dar, din pricina vitregiei vieții lor, românii au o cultură scrisă mai târzie, fără ca această întârziere să scadă din prețul acestei culturi.

Astfel, de ex., scrierile cronicarilor, — Miron Costin Niculae Costin, Dumitru Cantemir, — din a doua jumătate a veacului al XVII-lea și întâia jumătate a veacului al XVIII-lea, — sunt lucrări de istorie, dar ele cuprind și o filosofie care, după cum se poate constata studiând-o, este filosofia tradițională română creștină.

In acelaș timp, și în tot veacul al XVIII-lea, sunt cărți speciale de filosofie în România, dar scrise în grecește și care se învățau la școlile grecești dela Iași și București. Aceste cărți erau cunoscute, firește, numai de protipendadă, nu și de însuș poporul român.

Apoi, după cum am spus, filosofia tradițională română creștină este lămurită din ce în ce în cărți speciale de filosofie scrise de români. Ea se strecoară mai întâi în traduceri sau adaptări. Astfel,

(Continuare in pag. 2-a)

O axă a neutralității

XX

Ziarul „Politica" din Belgrad crede a ști că d. Beck, ministrul de externe al Poloniei ar tinde la creiarea unei „Axe a neutralității" ce s'ar întinde dela Helsinki (Finlanda) și până la Ankara. Ziarul adaogă că rolul acestei axe ar fi să asigure un maximum de securitate statelor cari se găsesc în vecinătatea Germaniei și a Rusiei Sovietice în caz de conflict între aceste puteri.

Nu avem până în momentul de față nici o confirmare oficială a acestor intenții atribuite d-lui Beck. Ultimile călătorii ale ministrului de externe polon au provocat diferite comentarii în presa europeană și articolul ziarului „Politica" poate să nu fie decât interpretarea unor aparențe.

Considerându-le ca atare, să vedem întrucât creiarea unei asemenea axe a neutralității ar fi într'adevăr o acțiune diplomatică utilă țărilor cari ar face parte din ea, adică întrucât securitatea acestor țări ar căpăta astfel într'adevăr un maximum de garanții.

Este incontestabil că țările cari ar intra în axa neutralității au între ele un punct comun: acela al securității și independenței lor politice și economice. Principiul însuși al securității colective care este la baza Societății Națiunilor, este pornit din acest interes comun al tuturor statelor de a asigura independența și integritatea lor teritoriale un maximum de securitate. Nu ar fi deci surprinzător ca în virtutea acestui principiu și în aplicarea lui, conducătorul politicei externe a Poloniei, care este membră în Soc. Națiunilor să urmărească o apropiere între statele mai mult sau mai puțin expuse în caz de conflict armat între Germania și Rusia Sovietică.

Dar oare prin simpla constituire a unei axe a neutralității, adică prin simpla afirmare unilaterală a voinței de a rămâne neutră se poate asigura în practică securitatea ? Neutralitatea este o situație de abstențiune imparțială pe care o adoptă un stat față de țările beligerante. Această situație însă trebue să fie încadrată în anumite reguli de drept internațional, aplicabile pe de o parte statului neutru, iar pe de altă parte statelor beligerante. Iată deci o primă condiție: declararea anticipată a neutralității unui stat sau a unui grup de state, trebue să fie recunoscută și asigurată și de celelalte state. Axa neutralității, în care ar intra deci țările dela Helsinki la Ankara, ar trebui să aibă anticipat asigurarea respectării ei de către eventualii beligeranți. Nu încercăm să intrăm în adâncul problemei dar, dela o primă examinare se poate vedea cât de greu ar fi de obținut o asemenea asigurare anticipată din partea presupușilor beligeranți, Germania și Rusia sovietică.

Dar în afară de aceasta, examinând situația fiecăreia din țările cari ar intra eventual în axa neutralității, se poate constata că dacă există între ele interesul comun al securității și independenței lor, fiecare din ele însă are multiple interese diferite, fie din cauza situației geografice respective, fie din cauza legăturilor și angajamentelor internaționale speciale, fie din cauza intereselor economice și financiare cari variază dela stat la stat.

In afară de aceste considerațiuni, în cazul special privitor la eventuala constituire a „axei neutralității", rămân o serie de dificultăți a căror soluționare este greu de prevăzut. In primul rând toate aceste state sunt membre în Soc. Națiunilor și ca atare ele nu pot rămâne neutre în cazul unui conflict întrucât statutul Ligii nu admite neutralitatea, națiunile membre trebuind să se rânduiască de partea aceluia care a respectat legea, adică împotriva agresorului. In al doilea rând aceste state au obligațiuni internaționale cari în cazuri bine stabilite le împiedică de a rămâne neutre. Și, mai presus de toate, va rămâne totdeauna un punct de întrebare dacă eventualii beligeranți, în cursul conflictului vor respecta o neutralitate unilateral proclamată.

In ziarul nostru am arătat și cu alt prilej cât de riscată ar fi o politică externă care s'ar bizui pe singura garanție a proclamării unilaterale a neutralității. Dificultățile de realizare a unei asemenea politici, oricât de seducătoare ar părea ea în principiu, sunt atât de mari și atât de evidente încât, fără a mai intra în cercetarea lor, ne îndeamnă să rămânem mai departe la convingerea noastră.

Lansarea unui nou torpilor iugoslav

Belgrad, 28 (Rador). — Azi dimineață, s'a făcut la Split lansarea torpilorului „Lubliana", în întregime construit în șantierele navale din acest oraș.

La solemnitate au asistat reprezentanții autorităților civile și militare și un numeros public.

Torpilorul are un deplasament de 1500 tone, o lungime de 98 metri, o viteză de 38 mile pe oră și o putere motrice de 44 000 cai.

—ox●xo—

Fiul cel mai mic al președintelui Roosevelt s'a căsătorit cu d-ra Ann Lindsay Clark

—xxx●●xxx—

Foc mare în Germania

Berlin 28 (Rador). — Un puternic incendiu a nimicit întreprinderea forestieră dela Freienwalde.

In cursul operațiilor de stingerea focului, doi pompieri și-au găsit moartea.

—xxx●●xxx—

Codurile penale modificate vor apare zilele acestea

Ministerul de justiție comunică:

Marți dim. s'a întrunit, la ministerul justiției, sub președinția d-lui Dinu Simian, secretar general, comisia pentru modificarea codurilor penale.

Comisia, în această ședință a terminat punerea de acord a codurilor penale cu dispozițiunile nouei Constituții.

Peste câteva zile, anteproectul de modificare a codurilor penale va fi redactat definitiv și supus pentru aprobare d lui ministru al justiției, împreună cu expunerea de motive care va arăta și

SCRISORI DIN PARIS

Dela biserica Madeleine la palatul din Versailles

de RENE SAIVE

Paris, Iunie

Mâhnirea a fost mare în Franța la știrea că mama Reginei Angliei a murit și că vizita Suveranilor a fost amânată până la 19 Iulie. Amânarea serbărilor și doliul Reginei e un început rău pentru minunatul sezon de vară care scaldă în lumină străzile Parisului, ar fi spus chiar câțiva superstițioși. E în adevăr o prevestire ? E ceva care ne vestește o catastrofă ? E drept că situația afacerilor europene ar putea cu adevărat să descurajeze pe optimiști. Dar publicul parisian este puțin dispus, pentru moment, să vadă lucrurile în negru și își spune că, în definitiv, evenimentele nu ne autoriză la un pesimism e[illegible]printr'un comunicat oficial, cât e de mișcat de atenția președintelui republicei care sugerase ideea amânării călătoriei regale peste câteva săptămâni. Și Majestatea Sa a adăogat că această călătorie, căreia îi dădea o importantă europeană, se va desfășura după ceremonialul fixat la început.

Iată un lucru, care a atenuat oarecum mâhnirea francezilor.

Dar cum s'ar putea descrie dezolarea nenumăraților supuși ai Regelui Angliei, cari, de câtva timp au invadat Parisul și se pregăteau să aclame pe Suveranul lor ? Grupuri de 20 sau de 30 de tineri englezi, cu fața trandafirie, abia scăpați din școale, co-

Limba noastră

...în plin carnaval

Sfat mare a ținut Comitetul Asociației profesorilor de română și, potrivit dorinții Congresului, a hotărît :

„Fixarea a patru comisiuni, care vor lucra în direcțiunile următoare : morfologie, sintaxă, ortografie și ortoepie, stil și compoziții".

Ne închipuim că profesorii cărora li s'a dat această însărcinare au toată pregătirea. Nu se spune însă în cât timp se va face lucrarea. Cele „patru" comisiuni pot să lucreze un an, doi, cinci, zece, treizeci. Apoi, când unii din domnii membri se vor fi ostenit de atâta muncă, ei au să-și caute moștenitori, elemente tinere, care să ducă mai departe „opera" începută.

In timpul acesta pe ce vor învăța școlarii ? Tot pe gramaticele pe care învață acum ?

Iată, am în fața mea una, care e la ediția a VIII-a. Citesc :

„Perioada cea mai obicinuită *constă (!)* din protază (dela grecescul *protasis*=pus înainte) adică din propozițiile (membrele perioadei) puse înainte și din apodoză (dela grecescul *apodosis* : delegat, dat înapoi, plătit), adică propozițiile puse în urmă".

După lecția asta școlarii învață că „delegat", „dat înapoi", „plătit" înseamnă... „propoziție pusă în urmă"! Nu, domnilor profesori. Apodoza, ca termen de gramatică, înseamnă *partea a doua a perioadei*, fără nici un delegat, fără nici un dat înapoi și fără nici un plătit.

De o gramatică bună e nevoie grabnică

Până la întocmirea unei astfel de gramatice, care cere timp mult și muncă nu puțină — de ce s'o fi lepădat Academia de această a ei sarcină? — să se ia Gramatica lui Tiktin, să se îndrepte unele greșeli și să se împlinească unele lipsuri. Că, deși veche de peste cincizeci de ani, Gramatica lui Tiktin e cea mai bună din câte s'au făcut la noi.

Se pare însă că iubiții noștri profesori de română dibuesc prin întuneric.

Cea dintâi datorie a lor fiind apărarea limbii, — a vorbelor românești și a formelor de vorbire românească, — profesorii să-și curețe ei însiși vorbirea, iar în școală să fie neîngăduitori cu

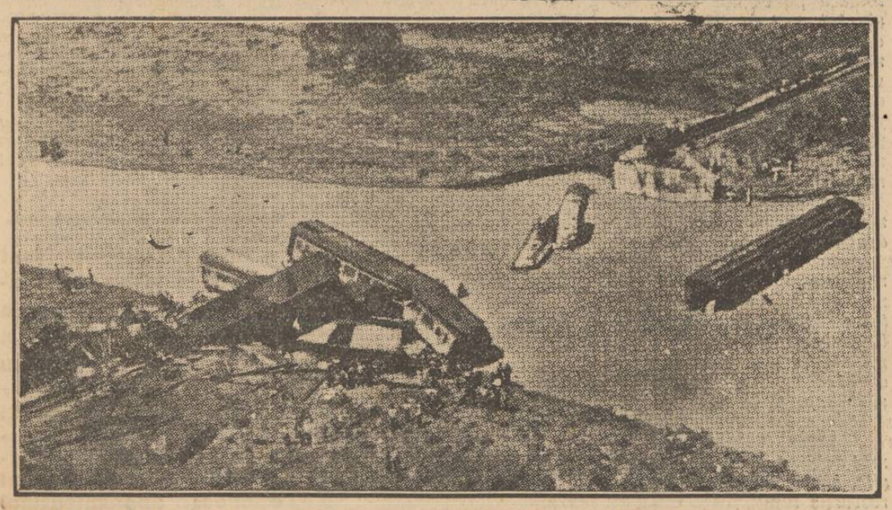

Rapidul Chicago-Seattle, despre care am scris la timp, prăbușit în râul Custer Creek

24559.

îndrumări : „Elevii... să se ferească... de neologisme *inutile*".

Când spui „să se ferească de neologisme *inutile*", dai dreptul oricui, chiar și școlarului, să întrebuințeze neologismele pe care în neștiința lui, le crede folositoare. Desțeptul care a întocmit *Programele* n'a socotit oare că *inutil* (nefolositor, de prisos) nu e un neologism „inutil"?

Afară de cuvintele tehnice, limba noastră nu are nevoie de nici un neologism E bine să se știe aceasta : cine scrie cu neologisme, scrie *prost*. Nu știe carte.

Neologismele care s'au strecurat la unii din scriitorii noștri buni, să nu se ia drept pildă și îndemn. Ci să se arate școlarilor că acei scriitori au greșit. Greșesc și scriitorii cei mari.

Profesorii de română trebuie să cerceteze și limba în care sunt scrise toate cărțile de școală, cele mai multe focare de limbă stricată.

Imi spunea nu de mult, un scriitor din cei cunoscuți :

— De când cu articolele tale mă feresc de neologisme. Dar știi că e greu ? Cu mare casnă găsesc cuvântul românesc și uneori nici nu dau de el.

Și câți nu-mi spun tot asta. Ba, unii mi-au scris să fac eu un dicționar al neologismelor, în care să poată găsi cuvântul românesc.

O tot migălim cu ortografia și nu ne dăm seama că însăși ființa limbii e în primejdie. Să facă profesorii de română acest dicționar, cerut de toată lumea.

Dumas-fiul a spus : „Limba, frumoasa limbă franceză, e în plin carnaval". Avea n'avea dreptate, —nu știu. Trebue să fii însă orb, sau cu totul nesimțitor, să nu vezi zăpăceala în care se sbate limba românească. Și, atunci, profesorii de română trebue să facă și o carte : *Nu zi... Dar zi...*, în felul cărții franceze: *Ne dites pas... Mais dites...*, unde să arate toate barbarismele, greșelile de sintaxă, pleonasmele, zorzoanele de râs ale tuturor nepriceputilor, cari au năvălit în scrisul românesc, încât, în adevăr, limba, frumoasa noastră limbă, a ajuns să fie în plin carnaval.

Ce trebue să mai facă domnii profesori de română, voiu arăta în articolul viitor.